

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕТНОСТЕЙ УЧНІВ

Левченко Фессалоніка Григорівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
відділу профільного навчання
Інститут педагогіки НАПН України

Сучасна ситуація в світі загострила постановку проблеми щодо творчого розвитку особистості. Усіма цивілізованими країнами здійснюється підтримка творчого потенціалу кожної особистості і суспільства, зокрема. А також акцентується увага на розвитку творчих здібностей особистості, надання їй можливості проявити їх. У цьому контексті проблема формування в учнів ключових компетентностей є на часі та виступає рушійною силою модернізації змісту освіти.

Визначну роль у формуванні ключових компетентностей учнів відіграє вчитель, який сьогодні має бути професійно підготовлений до здійснення цього важливого процесу. Це в свою чергу вимагає від учителя відповідної підготовки, що зумовлена знаннями організації освітнього процесу за законами компетентнісної освіти.

На сьогоднішній день найбільш ефективною і продуктивною формою підвищення фахового рівня вчителя є самоосвіта. У нормативно-правових документах цей вид освіти розглядається як самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема, під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю [1].

Самоосвіта вчителя полягає в засвоєнні, оновленні, поширенні й поглибленні знань, узагальненні досвіду шляхом цілеспрямованої, системної самоосвітньої роботи, спрямованої на саморозвиток та самовдосконалення особистості, задоволення власних інтересів і об'єктивних потреб освітнього закладу. В теперішніх умовах реформування системи освіти така освітня діяльність вчителя направлена, в першу чергу, на ознайомлення з новітніми педагогічними та психологічними дослідженнями, пошуком нових напрямків у методиці та організації освітнього процесу, розгляд на високому науковому рівні педагогічних проблем, що викликають утруднення в практичній роботі.

У процесі самоосвіти відбувається формування індивідуального стилю педагогічної діяльності вчителя. Насамперед стиль стиль тлумачиться як індивідуально-своєрідна система особистості, обумовлена особливостями її нервової системи та особистісними характеристиками [2].

Відповідно до цього визначення в основі індивідуального стилю лежать психофізіологічні показники, що визначають характер суб'єктивної діяльності

педагога, зокрема: сензитивність, реактивність, активність, співвідношення реактивності й активності, темп реакції, пластичність чи ригідність, емоційна збудливість, екстраверсія чи інтроверсія, емоційна стійкість, аналітичний чи синтетичний тип сприйняття (зумовлюють когнітивний стиль.) Педагогічною діяльністю передбачено висування вимог до нейродинаміки, зокрема, до здатності нервової системи врівноважувати нервові процеси. Такі вимоги зумовлені тим, що вчителю необхідно володіти такими якостями, як: мати велику працездатність; витримувати дії сильних подразників і вміти концентрувати свою увагу; бути завжди активним, бадьорим, зберігати протягом усього робочого часу високий загальний та емоційний тонус; бути здатним швидко відновлювати сили. Зазначені вимоги до врівноваженості нервових процесів викликані й тим, що вчитель повинен: бути стриманим у ситуаціях, що стимулюють інтенсивне порушення; виявляти терплячість, зібраність; бути витриманим і спокійним в умовах діяльності, що змінюється; відрізнитись чіткістю дикції, виразністю викладу думки, рівністю в динаміці почуттів тощо. Високі вимоги до рухливості нервових процесів пов'язані також із тим, що педагогу треба мати високий темп виконання роботи; швидко переключатися з одного виду діяльності на інший, бути здатним до експромту та проведення занять без попередньої підготовки, швидко звикати до нової обстановки, установлювати контакти, невимушено почувати себе в колі незнайомих і малознайомих людей. Цим обумовлюється дуже поширена думка про те, що успіхів у педагогічній роботі в першу чергу домагаються люди сильного, урівноваженого й рухливого типу нервової системи.

Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності. відбувається за рахунок: самоосвіти, що здійснюється через індивідуальні творчі плани, конкурс педагогічних ініціатив, участь у роботі майстер-класів, фестивалі педагогічних ідей, у стажуваннях, педагогічних майстернях, Школі педагога-експериментатора, дослідно-експериментальній роботі; роботу у проблемній групі, участь у роботі педагогічних спілок, таких як методичні об'єднання, кафедри, форуми, диспути, «круглі столи», дні відкритих дверей, творчі лабораторії, проблемні групи, традиційної системи безперервної освіти через курсову перепідготовку.

Самоосвіта відіграє провідну роль у формуванні індивідуального стилю педагогічної діяльності, що зумовлено цілим рядом характерних особливостей. З-поміж цих особливостей: усвідомлена постановка гуманістичних цілей, і антропологічна орієнтованість (передбачають саморозвиток з усіма компонентами); високі моральні орієнтири та природовідповідні, ненасильницькі методи самоосвіти. Враховуючи ці особливості професійна майстерність учителя включає такі компоненти антропоцентричного характеру, зокрема: потребнісно-мотиваційна сфера особистості педагога як інтегральна якість, що характеризується сукупністю соціальних установок, ціннісних орієнтацій, інтересів; операційно-технічна сфера особистості як інтегральна якість, що характеризується сукупністю загальних і спеціальних знань, умінь і навичок; самопізнання особистості.

Щодо системи підвищення кваліфікації педагогів, то вона передбачає навчання основним технологіям і технікам професійної діяльності. Більшою популярністю на сьогодні серед освітян користується накопичувальна система підвищення кваліфікації освіти, що визначає виявлення професійних ускладнень і реалізацію особистісно зорієнтованого принципу в задоволенні запитів у підвищенні кваліфікації педагогів, основні цілі, правила побудови, порядок здійснення індивідуального освітнього маршруту (освітньої програми) підвищення кваліфікації педагогів, установлює систему й порядок взаємодії установ додаткової професійної педагогічної освіти, керівників освітніх установ і самих педагогів у організації освітнього процесу. Цей вид системи підвищення кваліфікації використовується з метою створення умов для реалізації педагогом можливостей безперервної освіти, дозволяє самостійно конструювати освітній маршрут з урахуванням своїх професійних потреб, проблем і вибирати найбільш прийнятні для себе терміни його реалізації. Дана форма підвищення кваліфікації рекомендована педагогічним працівникам, які мають досвід підвищення кваліфікації за традиційною формою, і не суперечить сформованій системі підвищення кваліфікації. Вона заснована на створенні для кожного педагога освітньої програми, що виявляє індивідуальний освітній маршрут педагогічного працівника.

Вказані методи формування індивідуального стилю педагогічної діяльності спрямовані на розкриття когнітивної складової, що полягає в пізнанні себе, міжособистісному спілкуванні, стереотипних уявленнях, стильових особливостей; змістової, що представлена особливостями розвитку педагога в умовах компетентісно орієнтованого навчання, визначенні основної суті для кожного учасника, змісту професійної діяльності, ставлення до себе як до особистості, як до професіонала, ставлення до праці та до професії, визначенням професійних перспектив; а також мотиваційної складової, що полягає в актуалізації мотивів під впливом різноманітних умов (ситуацій) професійної діяльності (розв'язання проблем, прийняття рішень).

Отже, визначені передумови формування індивідуального стилю педагогічної діяльності здійснюючи взаємодію у своїй сукупності сприяють визначеному процесу, що активізує формування ключових компетентностей учнів у закладах загальної середньої освіти.

Список літератури:

1. Закон України «Про освіту». [Проект]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Ковалів Ж.В. Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Одеса, 2005. 20 с.